

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17.01.1968, sp. zn. 6 Cz 187/67, ECLI:CZ:NS:1968:6.CZ.187.1967.1

Číslo: 79/1968

Právní věta: K stanovení odměny za využití zlepšovacího návrhu podle výše dosažených úspor.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 17.01.1968

Spisová značka: 6 Cz 187/67

Číslo rozhodnutí: 79

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Zlepšovací návrhy

Předpisy: 34/1957 Sb. § 31 45/1957 Sb. § 12 164/1957 Ú. I. čl. 2
čl. 3

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 79/1968 sb. rozh.

K stanovení odměny za využití zlepšovacího návrhu podle výše dosažených úspor.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze 17. 1. 1968, [6 Cz 187/67.](#))

Žalobce podal dne 14. 1. 1956 u závodu, kde pracoval (ČZM S.), zlepšovací návrh záležející ve zjednodušení přední vidlice motocyklu a vypuštění hydraulického tlumiče na ní. Po zavedení zlepšovacího návrhu v závodě v S. změnovým příkazem z 9. 4. 1956 došlo k jeho rozšíření i do Závodů 9. května v P. změnovým příkazem z 10. 10. 1956; dne 2. 11. 1956 byl zlepšovací návrh přijat a od 1. 4. 1957 se podle něj vyrábělo.

První splátka ve výši 6533 Kčs byla žalobci žalovaným (Jawa B.) vyplacena; další výplatu odměny žalovaný zastavil z toho důvodu, že výroba byla v konečném efektu ztrátová, když došlo k hromadnému praskání rámu motocyklů. Podle žalovaného bylo praskání rámu v příčinné souvislosti se zavedením zlepšovacího návrhu žalobce a žalovanému vznikla škoda ve výši 2 820 175,67 Kčs. Vzhledem k tomu, že škoda převýšila značně dosažené úspory (celkové úspory činily podle tvrzení žalovaného 1 354 235 Kčs), neměl zlepšovací návrh potřebný společenský význam a není nárok na odměnu.

Obvodní soud pro Prahu 4 zamítl rozsudkem z 11. 11. 1966 žalobu o zaplacení nedoplatku odměny za

rozšíření zlepšovacího návrhu, a to v podstatě z toho důvodu, že pokládal za prejudiciální rozhodnutí okresního soudu ve Strakonících, popř. krajského soudu v Českých Budějovicích, jímž byla zamítnuta obdobná žaloba žalobce proti ČZM S. Obvodní soud vycházel z toho, že je třeba od úspor odečíst všechny náklady spojené se zavedením zlepšovacího návrhu a že tyto náklady převyšují úspory; společenský význam zlepšovacího návrhu byl podle názoru obvodního soudu dostatečně ohodnocen částkou, která již byla žalobci vyplacena.

Městský soud v Praze zrušil usnesením z 24. 2. 1967 rozsudek soudu prvního stupně a vrátil mu věc k dalšímu řízení. Na základě provedeného dokazování dospěl k závěru, že se po namontování vidlic podle zlepšovacího návrhu žalobce zvýšila poruchovost rámu motocyklů a že žalovanému vznikla škoda v celkové výši 2 820 175,65 Kčs (podle názoru odvolacího soudu tím, že myšlenka zlepšovacího návrhu byla realizována, aniž se předem dostatečně vyzkoušelo, zda méně tlumená vidlice může být montována na dosavadní rámy, které samy byly na hranici bezpečnosti); zdůraznil však, že od žalobce jako zlepšovatele nelze požadovat nějaké odborné znalosti a že žalobce neměl povinnost zkoumat, zda jeho návrh je vhodný k zavedení, popř. zda jeho zavedení je možné a přinese organizaci prospěch; to je výlučně věcí organizace, která zlepšovací návrh přijímá a zavádí (§ 31 odst. 3 zák. č. 34/1957 Sb. a § 12 a 14 vl. nař. č. 45/1957 Sb.). K povinnostem žalobce nenáleželo, aby zkoumal únosnost rámu motocyklu pro jeho zlepšenou vidlici; došlo-li zavedením zlepšovacího návrhu ke škodě, nemůže být přičtena k tíži žalobci, který nemůže být oklikou – přes tzv. náklady zavedení zlepšovacího návrhu – připraven o svůj zákonný nárok na odměnu za zlepšovací návrh.

V závěru odůvodnění svého usnesení Městský soud v Praze uvedl, že důvod, pro který byla žaloba soudem prvního stupně zamítnuta, neobstojí a že „více náklady na zavedení zlepšovacího návrhu“ nelze od úspor odečítat. Do nákladů na zavedení zlepšovacího návrhu patří podle názoru odvolacího soudu jen skutečně zvýšené provozní náklady o to, o č by stouply náklady na počet rámu, k nimž byla namontována žalobcova vidlice, kdyby byly místo dosavadních slabých rámu montovány silnější (2,5 mm), které by dovozovaly využití žalobcova zlepšovacího návrhu.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu, že byl usnesením Městského soudu v Praze porušen zákon a zrušil je.

Z odůvodnění:

Městský soud v Praze zdůraznil v odůvodnění svého usnesení správně, že jedním ze znaků zlepšovacího návrhu je jeho prospěšnost; návrh, jehož řešení není prospěšné, není zlepšovacím návrhem. Vycházel rovněž ze správné zásady, že prospěšnost řešení neposuzuje navrhovatel a nenesení také odpovědnost za rozhodnutí o prospěšnosti návrhu a o jeho zavedení. Přihlašuje řešení, o kterém se domnívá, že by je bylo možno v organizaci využít, a které podle jeho mínění splňuje požadavky pro zlepšovací návrh; povinnost podrobit řešení, které je předmětem přihlášky zlepšovacího návrhu, šetření z hlediska jeho prospěšnosti a rozhodnout o jeho zavedení přísluší podle § 31 odst. 3 zák. č. 34/1957 Sb. a § 12 vl. vyhl. č. 45/1957 Sb. organizaci.

Ovšem nelze souhlasit s vývodem městského soudu v Praze, pokud se týkají odměny za zlepšovací návrh.

Odměna za zlepšovací návrh musí odpovídat podle čl. 2 směrnice č. 164/1957 Ú. l. společenskému významu zlepšovacího návrhu, který je dán ekonomickými účinky nebo jinými výhodami, jichž se dosáhne v podniku využíváním zlepšovacího návrhu. Pro výši odměny je rozhodující nejlepší roční výsledek, dosažený v jednom z prvních tří let ode dne zavedení zlepšovacího návrhu; odměna tedy může být poskytnuta pouze z těch výhod, kterých bylo dosaženo. Jestliže se sjedná odměna podle čl. 3 cit. směrnice podle úspor, je možno vzít v úvahu jen ty úspory, kterých bylo dosaženo; úspory, jichž mohlo být dosaženo, ale nebylo (byť se tak stalo zaviněním organizace), nemohou být brány v úvahu.

Podle ustanovení čl. 3 odst. 4 cit. směrnice se přihlíží při výpočtu úspor k nákladům spojeným se zavedením zlepšovacího návrhu; platí zásada čistých úspor dosažených využíváním zlepšovacího návrhu jako základu pro sjednání odměny.

Aplikace uvedených zásad vede v projednávané věci k následujícím závěrům:

Žalobce neměl odpovědnost za rozhodnutí o prospěšnosti jím navrhované vidlice a o jejím zavedení; nebyl proto povinen zkoumat, zda namontování jím navrhované vidlice na motocykl přinese skutečný prospěch.

Obsah spisů nasvědčuje tomu (ve spise není založena přihláška zlepšovacího návrhu), že žalobce neuvedl v přihlášce, pro které typy motocyklů podává návrh, to znamená, že se návrh týkal těch typů motocyklů, které žalovaný vyráběl. I když se zlepšovací návrh týkal zřejmě toliko vidlic motocyklů, bylo třeba zkoumat jeho prospěšnost z hlediska funkce celého stroje; vždyť sebelepší vidlice by nepřinesla sama o sobě prospěch, pokud by nebyla prospěšná v souvislosti s funkcí celého stroje.

Se zřetelem k tomu neobstojí vývody městského soudu v Praze, že závada, která vznikla zavedením zlepšovacího návrhu, netkvěla v samotném zlepšovacím návrhu, když zavedení zlepšovacího návrhu jen odhalilo dosavadní nedostatky, a že škoda vzniklá zavedením zlepšovacího návrhu nemůže jít k tíži žalobci.

Zlepšovací návrh žalobce přinesl úspory na mzdách a materiálu. Současně však jeho zavedení způsobilo škodu, která se projevila jako vícenáklady; městský soud v Praze také výslovně v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že k vícenákladům došlo zavedením zlepšovacího návrhu. Již před zavedením zlepšovacího návrhu určité procento rámu praskalo a je možno poměrně přesně určit, v jakém rozsahu vyplývají nevýhody přímo ze zavedení zlepšovacího návrhu; jsou to nesporně nevýhody, které je nutno odečíst od získaných výhod.

Jak již bylo shora uvedeno, úspory, kterých mohlo být dosaženo, avšak nebylo (byť se tak stalo zaviněním organizace), se neberou v úvahu. Proto nelze souhlasit s názorem městského soudu v Praze, že do nákladů na zavedení zlepšovacího návrhu patří jen skutečně zvýšené provozní náklady o to, oč by stouply náklady na počet rámu, k nimž byla montována žalobcova vidlice, kdyby byly místo dosavadních slabých rámu montovány silnější.

Shora uvedené stanovisko není nikterak v rozporu s dosavadní judikaturou; jestliže organizace dospěje dodatečně po provedeném šetření k závěru, že zlepšovací návrh vlastně není zlepšovacím návrhem a že navrhovanému řešení neměl být přiznán charakter zlepšovacího návrhu, nemůže to mít vliv na práva zlepšovatele, která mu vznikla rozhodnutím o přihlášce zlepšovacího návrhu a jeho využitím. Bylo by přece vážnou překážkou zlepšovatelského hnutí a vyvolalo by nežádoucí nejistotu, kdyby se organizace mohla dožadovat vrácení odměny již vyplacené s odůvodněním, že se zmýlila.

Ovšem v projednávané věci jde o něco jiného. Žalovaný se dohodl se žalobcem jako zlepšovatelem na výpočtu odměny podle úspor, tj. podle skutečných úspor, které vzniknou využíváním zlepšovacího návrhu; jestliže po uplynutí jednoho roku využívání zlepšovacího návrhu zjistí organizace, že skutečný efekt je nižší než po vyplacení první splátky a že není nárok na doplatek odměny, nemění tím své rozhodnutí a nevyvolává tím u zlepšovatele nejistotu. Vždyť zlepšovatel si musí být vědom toho, že odměňování zlepšovacích návrhů je založeno na podmínce, že jejich realizace přinese hospodářské výhody.

Pokud Městský soud v Praze dospěl k jinému právnímu názoru, porušil zákon v ustanovení § 31 odst. 3 zák. č. 34/1957 Sb. ve spojení s ustanovením čl. 3 odst. 4 směrnice č. 164/1957 Ú. 1.